

KITNIYOT ON PESACH

(1) תלמוד בבלי מסכת פסחים דף לה עמוד א

משנה. אלו דברים שאדם יוצא בהידי חובתו בפסח: בחטים, בשעורים, בכוסמין, ובשיפון, ובשיבולת שועל... הני - אין, אורז ודוחן - לא. מנהגי מילי? אמר רבי שמעון בן לקיש, וכן תנא דבי רבי ישמעאל, וכן תנא דבי רבי אליעזר בן יעקב: אמר קרא + דברים טז + לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות דברים הבאים לידי חימוץ - אדם יוצא בהן ידי חובתו במצה, יצאו אלו שאין באין לידי חימוץ אלא לידי סירחון. מתניתין דלא כרבי יוחנן בן נורי, דאמר: אורז מין דגן הוא, וחייבין על חימוצו כרת. דתניא: רבי יוחנן בן נורי אוסר באורז ודוחן, מפני שקרוב להחמיץ.

(2) תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קיד עמוד ב

אמר רב אשי: שמע מינה דרב הונא: לית דחייש להא דרבי יוחנן בן נורי.

(3) רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ה הלכה א

אין אסור משום חמץ בפסח אלא חמשת מיני דגן בלבד, והם שני מיני חטים שהן החטה והכוסמת, ושלושת מיני השעורים שהן השעורה ושבולת שועל והשיפון, **אבל הקטניות** כגון אורז ודוחן ופולים ועדשים וכיוצא בהן **אין בהן משום חמץ** אלא אפילו לש קמח אורז וכיוצא בו ברותחין וכסהו בבגדים עד שנתפח כמו בצק שהחמיץ הרי זה מותר באכילה שאין זה חמוץ אלא סרחון.

R. Yitzchak ben R. Yosef (Ba'al Ha-Chotem) of Corbeil, France, lived during the period of the Tosafists. He was born ca. 1210 and died in 1280. This book was studied by Torah scholars during R. Yitzchak's time and in later periods, and some of these scholars annotated their copies of the work. One set of these notes, by R. Peretz ben R. Eliyahu (d. ca. 1300), a younger colleague of R. Yitzchak, have become an almost inseparable part of the Semak, to the point where they were sometimes confused with the original text. (This Rabbenu Peretz headed a yeshiva and was one of the last Tosafists.)

(4) ספר מצוות קטן, הגהות רבינו פרץ מצוה רכב הגהה יב

...מיהו קשה הדבר מאד להתיר דבר שנוהגין בו העולם איסור **מימי חכמים הקדמונים** דמסתמא לא נהגו בו איסור מחמת חימוץ עצמו דלא טעו בדבר שהתינוקות של בית רבן שלמדו ההלכה יודעין דאיכא בהדיא בפסחים דאין בא לידי חימוץ כ"א מהי המינין, ולכך נראה לקיים המנהג ולאסור כל קטנית בפסח, **ולא מחמת חימוץ עצמו** כי טעות הוא לומר כן **אלא מטעם גזירה** הוא דכיון דקטנית מעשה קדרה הוא, ודגן נמי מעשה קדרה הוא כדסיסא אי הוי שרינן קטנית

אולי אתי לאיחלופי ולהתיר דייסא, כיון דאידי ואידי מעשה קדרה הוא, וגם מידי דמידגן הוא כמו חמשת המינים...

(5) טור אורח חיים הלכות פסח סימן תנג

יש נוהגים לברר החטין אחד אחד מאכילת עכבר וי"א שא"צ

(6) בית יוסף אורח חיים סימן תנג

ויש אוסרין לאכול אורז וכל מיני קטניות וכו' וחומרא יתירה היא זו. גם רבינו ירוחם (נ"ה ח"ג מא.) כתב אותם שנהגו שלא לאכול אורז ומיני קטניות מבושל בפסח מנהג שטות הוא זולתי אם הם עושים להחמיר על עצמם ולא ידעתי למה עכ"ל:

(7) שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תנג סעיף א

אלו דברים שיוצאים בהם ידי חובת מצה, בחטים ובשעורים ובכוסמין ובשבולת שועל ובשיפון, (והמנהג ליקח לכתחלה חטים), (מהרי"ל), אבל לא באורז ושאר מיני קטניות, וגם אינם באים לידי חימוץ ומותר לעשות מהם תבשיל. הגה: ויש אוסרים (טור והגהות מיימוני פ"ה ומרדכי פ' כל שעה). והמנהג באשכנז להחמיר, ואין לשנות. מיהו פשוט דאין אוסרים בדיעבד אם נפלו תוך התבשיל. וכן מותר להדליק בשמנים הנעשים מהם, ואינן אוסרים אם נפלו לתוך התבשיל. וכן מותר להשהות מיני קטניות בבית

(8) חיי אדם חלק ב-ג (הלכות שבת ומועדים) כלל קכז

אבל דבר שתקנו חז"ל או אפי' הגאונים שבזמנינו לעשו סייג וגדר לתורה, אזי אסור לשנות בלאו דאורייתא דכתיב לא תסור כו', אף על פי שאין זה אלא איסור דרבנן לענין ספק, כך תקנו חז"ל שאף על פי שאסור מדאורייתא לעבור עליו, מכל מקום יהיה ספיקו לקולא. ולכן בשעת הדחק שאין לאדם מה לאכול אלא בדוחק גדול, מותר לבשל קטניות ושאר דברים... ומכל מקום בדיעבד אם נפל דבר מאלו לתוך התבשיל, מותר אם יש רוב בהיתר כנגדם ואינו בעין.

(9) הרב קוק באורח משפט קח-קיד

...ועוד, שהמוסיף איסור על איסור שאין עיקרו מהדין, יש חשש שעובר בלאו הבא מכלל עשה לרש"י בר"פ קמא דביצה, שכתב (עמ' קכו): "והא דאמרינן בכולי הש"ס שאין גוזרין גזירה לגזירה, מהאי קרא נפקא (ויקרא יח, ל): וְשִׁמְרְתֶם אֶת מִשְׁמְרֹתַי, עשו משמרת, כלומר גזירה למשמרתי לתורתך, ולא משמרת למשמרת, שלא יעשו גזירה לגזירה". וכנגד מה שכתבו שצריך להחמיר יותר ויותר בדורינו, כתב: "שאני יודע ברור תכונת בני דורנו, שדווקא ע"י מה שיראו, שכל מה שיש להתיר עפ"י עומק הדין מתירין אנחנו, ישכילו לדעת, שמה שאין אנו מתירין הוא מפני אמיתת דין תורה, ויימצאו רבים הדבקים בתורה, שישמעו לקול המורים בעז"ה. מה שאין כן כשיתגלה הדבר, שישנם דברים כאלה, שמצד שורת ההלכה ראויים הם להיתר ורבנים לא חשו על טרחם וצערם של ישראל, והניחו את הדברים באיסורם, יוצא מזה ח"ו חילול השם גדול מאוד, עד שמתרבים

המתפרצים לומר על כמה גופי תורה, שאם הרבנים רוצים – היו יכולים להתיר, ועל ידי זה יוצא משפט מעוקל" (שם עמ' קכו).

(10) שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ג סימן סג

בענין פינאט אם יש בו חשש איסור מנהג קטנית כ"ד אדר תשכ"ו... וכתר"ה תמה בטעם הדבר משום ששמע שעושין ממנו באיזה מקום גם קמח וגם שמע שנזרעין בשדות כשאר קטניות, אבל ידע כתר"ה שאין זה ענין כלל, שכל הדברים העושין מהם קמח נאסרו ממנהג זה, דאין לך דבר העושין ממנו קמח כתפוחי אדמה לא רק במדינה זו אלא גם ביוראפ במקומותינו וגם בדורות הקודמים ומעולם לא חשו לאסור זה... ולכן אין לנו בדבר אלא מה שמפורש שנהגו לאסור וכן מה שידוע ומפורסם... אלא שהנהיגו שלא לאכול איזה מינים לא נאסרו אלא המינים שהנהיגו ולא שאר מינים שלא הנהיגו מפני שלא היו מצויין אז, שלכן תפוחי אדמה שלא היו מצויין אז כידוע ולא הנהיגו ממילא לאוסרם... וכשנתרבו תפוחי אדמה במדינותינו לא רצו חכמי הדור להנהיג לאוסרן, אולי מפני הצורך, ואולי מפני שהטעמים קלושים... ולאלו שיש להם מנהג ביחוד שלא לאכול פינאט אסור גם בפינאט אבל מספק אין לאסור. ולכן שייד שיתן הכשר שלא נתערב שם חמץ ויאכלו אלו שלא נהגו בזה איסור. וכן ראיתי שנותנים הכשר על פינאט אויל מהאי טעמא.

(11) ערוך השולחן אורח חיים הלכות פסח סימן תנג

אך בפירוש קבלו שאם אולי יהיה שנת בצורת ח"ו שהעניינים רעבים ללחם אז כל חכמי העיר ובראשם מרא דאתרא מתירים לאכול קטניות בפסח זה ועתה שנתרבו תפוחי אדמה גם זה אין הכרח כידוע :

(12) משנה ברורה סימן תנג ס"ק ט

(ט) תוך התבשיל - ומיירי שיש עכ"פ רוב בהיתר דאל"כ לא מיקרי תערובות כלל והוי כאוכל תבשיל מקטניות עצמה :

Conservative Movement "Responsa"

Conclusion and Psak Halakhah: In order to bring down the cost of making Pesah and support the healthier diet that is now becoming more common, and given the inapplicability today of the primary concerns that seem to have led to the custom of prohibiting kitniyot, and further, **given our inclination in our day to present an accessible Judaism unencumbered by unneeded prohibitions, more easily able to participate in the culture that surrounds us**, we are prepared to rely on the fundamental observance recorded in the Talmud and codes and permit the eating of kitniyot on Pesah.